

Havenwerken.

Het onderhoud van de waterstaatkundige werken in en rond Stavoren was regelmatig stof tot gesprek in de Magistraat. De haven bijvoorbeeld moest regelmatig geslat worden. Meestal gebruikte men het getij om bij eb het rinket in de sluisdeuren op een kier te zetten. Om het slib in beroering te brengen werd vanuit een praam met stokken de bodem losgewoeld om dan met het spuiwater in zee te spoelen.

Verdiepen van de haven.

Op 12 maart 1724 verstrekt de provincie subsidie voor het uitdiepen der Noorderhaven. Op verzoek van burgemeester Portz worden hiervan drie nieuwe pramen gemaakt om voor dit uitdiepen te gebruiken.

Later hoort men dat in Enkhuizen een instrument wordt gebruikt om de zandplaten te verdiepen. In Makkum wordt een dergelijk instrument besteld om de zandplaat noordwest van de haven weg te laten nemen. Op de zandplaat worden eerst nog twee bakens geplaatst.

Op 2 november 1726 is de havenmond weer verstopt. De Raad vraagt Gedeputeerde Staten opnieuw om hulp. Er komen twee Commissarissen namens de Staten van Friesland en de Magistraat van Stavoren, Douwe van Aijlva en Annius Jacobij Haersma die aangeven dat de haven aan de kanten $5\frac{1}{2}$ diep moet worden en in de midden 6 voet. De haven wordt in 6 percelen verdeeld met aanwijzing van de plaats waar de modder heen moet worden gebracht.

De banen die met het beheer te maken hadden, zoals het onderhoud van de vuurtoren, werden tot in de vorige eeuw verpacht. De gegadigden moesten een bod doen en de hoogste kn de baan krijgen. Van de opbrengt werd een deel afgestaan aan het stadsbestuur die dit vervolgens gebruikten om de onderhoudskosten te dekken.

Regelmatig werden de lijsten van de tol- en bakengelden vastgesteld. Per jaar en voor ieder schip, gespecificeerd per havenplaats of land werd een tarief vastgesteld. Dit opbrengst werd gebruikt voor het onderhoud van de boeien en bakens.

Op huijden den 29^e aprilis 1626 hebben tot de verpachtinghe van het schudden en de till van de Noordersluijs vor een geheel jaer, ingaende den 1^e majij en eijndigende den 1^e majij a 1627, beijde daeghen metter sonnenopganh ende dat ter presentie van mij secr. tot Stavoren. Een strijkgeld van 2 rijksd. Gestreken door Frans Eikema secr. Hij heeft (in 't geheim) f 212 geschreven.

De sluis wordt gemijnt door Harmen Claes, burger van Stavoren voor f 230.

Hij zal Allerheiligerdag en mei dag telkens de heft betalen.

Jan Jansen Heijman stelt zich borg.

28 – 3 – 1651. Door de laatste storm veel schade aan het Grote hoofd van de zuiderhaven. Het hoofd moet een regel (beugel) palen worden hersteld. Stadsbouwmeester Renner Everts Roo Vries moet het werk laten uitvoeren.

De sluis op het noord van Staveren is in het midden van de 17^e eeuw zo slecht dat ze niet meer valt te repareren. Er moet een nieuwe sluis komen want alle reparaties zijn nutteloos. De Magistraat besluit op 7 juli 1651 dit werk ter hand te nemen maar voordat er daadwerkelijk tot uitvoering wordt overgegaan moeten er blijkbaar nog harde noten worden gekraakt.

Op 29 maart 1652 herhaalt de raad het besluit om een nieuwe sluis te maken. Ze willen dit voorjaar nog beginnen. Er wordt een commissie van gecomitteerden benoemd: Jan Sijmens (praeses) en dr. Onias Geldorp en uit de vroedschap Hendrick Douwes (praeses) en Gerbrant Jacobs. Zij moeten overleg plegen met de gecomitteerden van de Contributies over de aanbesteding van het werk.

Het bestek is op 22 april 1652 klaar. De “heeren dijckgraven, dijxgedeputeerden, met de volmachten enz.” regelen de aanbesteding van “seeckere nieuwe eeckenhouten sluijs te noorden Stavoren in plaetse van d’olde aldaer”. De afmetingen bedragen: lengte 120 voet en binnen de deuren of kolk 94 voet, wijd 25 voet, binnen ’t slagbint 24 voet en de vloer 2 voet dieper als de oude sluis. Het bestek bestaat uit niet minder dan 88 artikelen. De laatste regels uit het bestek luiden “dat de aennemer gehouden sal weesen voor yder gulden sijnder bedongen loon in continentie te betaelen een oortien tot hoedingh der oncosten”. De aannemer moet met St. Jacob eerstkomende klaar zijn. Aannemer wordt: Jan Jansen Vijselaer d’Jonghe uit Edam voor 18.700 Car. gld.

17 – 5 – 1652. Articulen ende besteck voor het maken van 2 dammen binnen en buiten de noordersluis en het droogmaken (uit te hoosen) van de haven. Bij de openbare aanbesteding is Douwe Jelmers de eerste aannemer voor 2800 gulden. Het werk aan de buitendam wordt gegund aan Reiner Claes uit Scharl voor 2720 gulden. Hij moet Douwe Jelmers 20 gulden geven. Reiner Claes wordt ook aannemer van de binnendam voor 630 gulden en het droogmaken van de haven voor 1000 gulden.

7 – 8 – 1652. Reijner Claes, dorpsrechter van Scharl zegt dat de nieuwe sluis met St. Jacobi klaar moest zijn. De aannemer is zeer negligent geweest. St Jacobi is lang voorbij en de sluis is eerst daaags noch niet klaar. Hij acht zich daarom van het waterhozen en het onderhoud der dammen ontslagen. Getekend: Reijner Claes en P. Hollenij (notaris). De opdrachtgevers: Over St. Jacobi is nooit gesproken. Reijner Claes zou het werk doen tot de sluis klaar was. Volgens de opzichters is de sluis ook niet droog genoeg> Dit levert schade op aan het fundament. Men wil het werk op kosten van Reijner Claes opnieuw aanbesteden op 8 augustus 1652. Fedde Hendrix, de bode bezorgt Reijner Claes een copie.

Burgemr. O. Geldorp krijgt ook en copie. Reijner Claes protesteert.

8 – 8 – 1652. Een nieuw contract voor het onderhouden van de dammen en het drooghouden van de haven. Ondertekening: Jan Haersma.

Sijbolt Sijbolts, boer te Stavoren, neemt dit werk aan voor 65 gulden.

Borgen: Tzijtse Jacobs en Reinder Ulckes, burgers te Stavoren.

De Raad van Stavoren schrijft Reijnier Claes ook nog een protestbrief en stelt hem verantwoordelijk voor alle mogelijke schade door storm, onweeren hoge vloed en in de komende herfst. Reijnier brengt het land in gevaar als de dammen, die nooit hoog en sterk genoeg zijn geweest, doorbreken. Deze protestbrief wordt Reijnier Claes voorgelezen.

Getekend door burgemr Jan Sijmens, Wijpcke Jochems en Focke Hijlckes.

Afrekening van het verdiepen van de haven en het vernieuwen van de sluis in 1652

De weeckelijcxte betalinghe volgens de registers bedragen de somma van f 8126 – 0 - 8

De weecken naederhants bij perceelen besteet volgens d’besoines daeraf

zijnde bedragen d’somma van

f 1347 –10 -0

Enkele posten:

Lickle Jacobs voor steigerhout f 317 – 12 – 8

Pieter Worps, smid f 24 - 11 - 0

Harmen Siuerds f 7 - 0 - 0

Hans Freerx voor vracht van 33 plancken van Medenblick alhier gebracht

“Marten Gerrijts voor zijn diensten van de turfmand aen de toren op en neer te laten gaen voor de arbeijders in de haven f 8 - 0 - 0

Van expensen ende oncosten om aenplackinghe ende omroepen tot Slooten,

Op de Jouwer ende andere plaetsen te doen dat de verdiepinge van de haven

solde geschieden f 8 – 7 - 0
 Voor verteringe tot Pompcke Pieckes gevallen over de betalinge weeckelijcx
 gedaen f 59 - 8 - 0
 Aen Heijn Claes getelt tot copinge van croijwagens 150 ld, noch door Pieter Sioerds aen
 Pieter Gerrits tot Bergerhern betaelt voor 110 croijwagens, 't stuck 26 strs, 130 ld ende van
 vracht 11ld en 6 strs. Somma te samen f 291 – 6 – 0
 Heijn Claes en Agge Sijtties opsichters voor 102 dagen, d'eene bij noorden en de ander bij
 suijden de haven ende voorts t'samen in de haven. IJder 30 strs, alsoo te samen de somma
 van f 306 – 0 – 0.
 De verteringe over de bestedinge gedaen bedraeghende de somma van f 62 – 4 – 0".
 De totale som voor het verdiepen van de haven bedroeg f 10891 – 4 – 12,
 waarvan het land (Friesland) 1/3 betaalde.
 15 april 1653. Afrekening van het vernieuwen van de sluis. Totaal f 21600 - 0 – 0.
 Hiervan moest Stavoren 1/3 betalen.
 Tzijdse Jacobs cum socijs voor watermaelen van ses weeck, weecx 120 ld = f 720
 Er wordt voor waterhosen verder nog meer dan f 800 betaald.
 Floris Jacobs kreeg voor vergraving van zijn land f 200
 De gecommiteerden inspecteren de nieuwe sluis op 13 juli 1653 en verklaren dat het werk
 klaar is en dat de aannemer zijn werk goed heeft gedaan.

Na het bestek en de afrekening van de sluis in 1652 volgt het besluit van 1576 om een sluis te
 bouwen. Dit verslag is waarschijnlijk gekopieerd door Jan Jacobs Haersma, maar dat staat er
 niet bij.

Het besluit werd genomen op het blokhuis in Stavoren in aanwezigheid van Caspar de Robles
 en 2 leden van het Hof van Friesland, Julius van Deekema en Hector van Aijta.
 Zij sloten een overeenkomst met de verschillende partijen. Aan de ene kant de stad Stavoren,
 de requiranten en aan de andere kant de grietenijen Wijmbritseradeel, H.O.N. en
 Uttingeradeel. Volmachten van Wijmbritseradeel waren Douwe van Roorda en Sicke Albada
 en Hoiyte Hoijtema de tegenwoordige dijkgraaf van Wijmbritseradeel. Douwe Thijettgesz en
 Haije Ottesz als gedeputeerden, Abbe Claesz volmacht van Koudum, Jan Sijtties volmacht
 van Hemelum en Thomas Douwes volmacht van Molkwerum. De laatste 5 waren tevens
 volmachten van H.O.N. en de volmachten van Uttingeradeel. Samen de requireerden.
 De uitkomst was om gezamenlijk een sluis te leggen in de zijlroede van Stavoren, uitkomende
 op de haven. De sluis moest van boven open zijn, zodat men er met schepen door kon varen.
 De maten waren: van binnen 24 houtvoeten breed en samen met het verlaat 114 voet lang.
 Het verlaat diende voor de uitwatering van de grietenijen.

Stavoren zou 1/3 van de inkomsten krijgen en de 3 grietenijen 2/3. De zelfde verdeelsleutel
 gold voor de onkosten. Wijmbritseradeel was "ontledicht van 't leggen van de sluijs die ze in
 verleden jaere te Dijcxelijnde gelecht hebben gelijk oock die van Hemelumer Oldephaert
 Noortwolden ende Uttingeradeel insgelijx gevrijt sullen wesen van de duijckelijzyl die sij in
 verleden jaeren op de haven van Stavoren geleght hebben".

De requireerden mogen hun binnenwateren lossen op de nieuwe sluis. Mocht het nodig
 blijken nog een sluis aan te leggen voor de noodzakelijke waterlossing, dan zal Stavoren
 hiervan ¼ deel betalen. .

Garrit Olphertsz van Stavoren werd tot ontvanger benoemd en moest ook de rekeningen van
 dit werk bijhouden.

Ondertekenaars waren: Caspar de Robbles Bijlij, Julius van Deekema en H. Ayttha.

Hoiyte Hoijtema tekende op 29 juni 1576 voor de copie.

Daar onder stond: "Die principale van desen is bij mijn heer Julius van Deekema.

25. 22-09-1697. De zeedijk is beschadigd door zwaar onweer en een haastige reparatie is nodig. Hiervoor wordt de zeedijk in 4 stukken verdeeld.

1. Van de baan tot aan burgem. Binkes zijn keet.
2. tot aan het Vergulde Hoofd.
3. tot aan de Zuiderhaven.
4. tot aan de nieuwe muur.

29. 03-01-1698. Een vuurlanteern op één van de grote hoofden.

33. 25-01-1698. Verzoek aan G.S. om een vuurlanteern op het Noorderhoofd.

34. 104.18-10-1701. Zeedijken repareren. Van de Raadhuisgang tot het Noord en tot de nieuwe muur.

35. 04-07-1718. Repareren van de Zuiderhaven en het hoofd en de straten daaromtrent en verhogen van de zeedijk achter de stad. Van het Landschapswerk om de stad tot de raadhuisgang.

1719. reparaties aan de Zuider stenen pijp.

02-07-1722. Opdracht om enige roeden palen te slaan aan de zuidkant in de vissershaven.

02-07-1723. Nieuwe palagie vanaf het nieuwe werk bij de Zuiderhaven tot aan de zoutkeet van Eelke IJbeles

05-05-1724 De 21 roed zeedijk ten noorden der stad voorbij de molen verzwaren en verhogen en laten aansluiten op en egaal maken met de nieuwe dijk van H.O.N.

02-08-1726. Door de grote droogte zit er veel slijk in de Delft. Men besluit 50 pramen slijk te laten lijken.

20-05-1727. De stads 9 roeden zeedijk bezuiden de nieuwe muur verhogen net als eerder bij de molen ten noorden van de stad. Maar, als de dijk verhoogd is kan iedereen zo over de muur klimmen.